

Oszályozás

92

Móra Ferenc

"1959"

Személy

A DARU UTCÁBAN, Kiskunfélegyházán született; gyerekkorban futva néhány perc alatt ér onnan ahhoz a telekhez, ahol valaha Petrovics mézsáros Sándor fiát altatta a dajka. Újságíró-tollával azon a szegedi íróasztalon szántott a papíron, amelyre előtte Mikszáth Kálmán meg Gárdonyi Géza hajolt, Tömörkény István mutatta be a kollégáknak a szegedi múzeumban az új munkatársat. A szegény szücsmester és kenyérsütő asszony fiát életútján mindig elkísérte ez az indulás: *Petőfi hűsége a szabadságeszményhez, Mikszáth derűje, Gárdonyi áldo-*

244 Népe

za os tisztelete az édes anyanyelv iránt, Tömörkény együttérzése az alföldi szegény ember gondjaival.

Nagy örökségeket ötvözött össze, ám életműve uralkodó eleme *legsajátabb sajátja* volt; új színt, új értékeket hozott a magyar irodalomba. Most, hogy gondos kezek (elsősorban művének hűséges kutatója, Vajda László) összegyűjtik lapok, folyóiratok porosodó kötetekben bujkáló műveit, rajzolódik ki talentumának nagysága. Most érezzük csak, mily sokat jelentett sok ezernyi cikke, karcolata, kis könyvtárnyi könyve a magyar közgondolkodás alakulásában — s most értjük igazán, miért viszolyogtak tőle kora hatalmasai. A Horthy-világ egyik hangos tollnoka, a katolikus sajtó Turi Bélája jegyezte meg egyszer (éppen ünnepelték Mórát): *»Kár, hogy Móra Ferenc irodalmi írásába beengedte a politikának ezt az igaz, hogy vékony erecskéjét, amelynek víze azután csakugyan egészen különbözik attól a politikai patakocskától, amely pl. Mikszáth írásaiban csörgedez.«*

MÓRA FERENC, aki az első világháború idején az öldöklés ellen szól; aki az *»Ének a búzamezőkről«* egyik legszebb jelenetében meglátja és megláttatja, hogy az orosz paraszt és a magyar paraszt megtalálja egymás kezét; aki az *»Anziks Mihályak«* kedves soraiban elég korán nevelteti

írnoka

ki Mussolinit; aki a *»Hannibál föltámasztása«*-ban 1924-ben rajzol kísértetiesen találó képet a fehérterror Magyarországról — okkal nem tett szert az akkori hivatalos Magyarországnak.

Az a »politikai erecske« nem volt vékony: Móra, a háborúellenes cikkek írója, politikai állásfoglalásából természetesen következett, hogy vezércikkeiben és tetteiben egyformán odaálljon 1918–19 forradalmainak *hú harcosai* közé. S ez a »politikai erecske« nem apad el az ellenforradalmi időkben sem. *»Visszasirom 19 boldog napjait«* — írja egy barátjának. Ha néha tévedett is, ha szerteágazó tárgyú írásainak egy-egy megállapítását ma már nem is fogadjuk el (elég, ha Rákosi Jenőt vagy Pósa Lajost dicsérő soraira gondolunk) — minden művének alaphangját a *polihistor tudása és érdeklődése, a radikális, humanista polgár hitvallása* adja meg. Elég ritka volt ez, különösen Móra tevékenységének legtermőbb szakában, a Horthy-korszak első másfél évtizedében...

NEM IS KELLENE műveit felsorolni, ha most, halála huszonötödik fordulóján emlékezünk rá. *Írásai ének*. Nincs gyerekkönyvtár, aminek ne a legkedvesebb darabjai közé tartozna a *»Dióbel királyfi«*, vagy a *»Furfangos Cintula«*; a magyar olvasó mindig forogni fogja az *»Ének a búzamezőkről«*, vagy az *»Aranykoporsó«* lapjait; összegyűjtött munkái egy-egy új kötetét elkapkodják a boltokban; a *»Hannibál tanár úr«* milliók előtt idézi vissza a moziban Móra művét.

Egyszer elmondta, hogyan fogadták otthon, Félegyházán, amikor ifjú újságíróként, első megjelent könyvével a hóna alatt hazaérkezett a Daru utcába. *»Ejnye, Fercsikém, magából is írnok lett?«* — kérdezte kis lebecsüléssel a szomszéd. És Móra, esztendőkkal később mondta: *a szomszédnak igaza volt, írnok lett, népe írnoka.*

Népe írnoka... Olasz tájról, hun hősök kun földben felt-csontjáról, Lószaggató dűlői porlepte könyvszekrényről, akármiről írt, minden sorában népe szeretete, nehéz sorsú egyszerű emberek szebb holnapjába vetett bizodalma érzik. Csak olvasgatni kell a »célszerű szegény emberek« életéről, úri huncutságról, korról, világról írott remekművű, szépséges sorait s mindjárt hozzá is teszi az olvasó: a nép írnokei, írói között a nagyok sorában tiszteljük s emlékezünk rá. Ő ugyan nyilván azt mondaná: az írónak ez kevés. De ami tollforgató számára az öröklétet jelenti: Mórát olvas-suk is!

Gárdos Miklós

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: Gárdos Miklós

Cím: Népe írnoke

Népművészet
1959. II. 8.